

ਤੰਤੀ ਸਾਜ

ਤਬਲਾ

ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵ-ਭਰ ਦੇ ਤਾਲ-ਵਾਦਯ ਵਿੱਚੋਂ ਤਬਲੇ ਨੂੰ ਉੱਤਮ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਪਧੱਤੀ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਾਦਯ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਤਬਲੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ- 'ਬਾਜਤ ਢੋਲ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਨਗਾਰੇ', ਅਤੇ 'ਝਾਲਰ ਤਾਲ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਉਪੰਗ ਰਬਾਬ ਲੀਏ ਸੁਰ ਸਾਜ ਮਿਲਾਵੈ॥ ਇਹ ਸਾਜ ਗਾਇਨ, ਵਾਦਨ ਅਤੇ ਨ੍ਰਿਤ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਯਨਾਹਦ ਬਾਣੀ

ਜਾਇਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹੋ 7000+ ਕਤਿਬਾਂ

1. ਨਵੇਂ ਜੁੜੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਜੀ ਕੀ ਕਤਿਬਾਂ ਲੱਭਣ ਲਈ ਵੀਡੀਓ ਵੇਖ ਲਵੋ ਜੀ -

<https://youtu.be/dQEkzzDNvbs>

2. ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਗਰੁੱਪ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਸੰਬੰਧੀ ਵੀਡੀਓ - https://youtu.be/R6SXh8m_PFI

3. ਪੜ੍ਹੋ ਪੰਜਾਬੀ ਕਤਿਬਾਂ ਐਪ ਡਾਊਲੋਡ ਲਕਿ - <http://5aab.net/app/ਪੜ੍ਹੋ-ਪੰਜਾਬੀ-ਕਤਿਬਾਂ.apk>

(ਐਪ ਤੋਂ ਕਤਿਬਾਂ download ਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਵੀਡੀਓ - <https://youtu.be/0tXMCFCkyjg>

4. Telegram PDF ਕਤਿਬਾਂ ਗਰੁੱਪ link - <https://t.me/pdfbookspunjabikitaban>

5. Telegram ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖਬਾਰਾਂ group - link <https://t.me/newspaperpunjabi>

ਮ੍ਰਿਦੰਗ

ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪੁਰਾਤਨ ਤਾਲ ਵਾਦਯ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 17ਵੀਂ, 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਧਰੁਪਦ ਗਾਇਨ ਸ਼ੈਲੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਬਨਾਰਸ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਨੇ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ 'ਸੰਗਤ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਵਾਲੀ' ਨਾਮ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ।

ਯਨਾਹਦ ਬਾਣੀ

ਵੀਣਾ

ਸਰਸਵਤੀ ਵੀਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪੁਰਾਤਨ ਸਾਜ਼ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਵੀਣਾ ਦੇ 60 ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੂਪ (ਪ੍ਰਕਾਰ) ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਰਸਵਤੀ ਵੀਣਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਅੱਜ-ਕਲ੍ਹ ਵੀਣਾ ਦੇ 2 ਰੂਪ ਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਹਨ:

- 1) ਸਰਸਵਤੀ ਵੀਣਾ
- 2) ਰੁਦਰ ਵੀਣਾ

ਯਨਾਹਦ ਬਾਣੀ

ਸਾਰੰਗੀ

ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਸਾਰੰਗੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਆਧੁਨਿਕ ਰੂਪ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਲ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਜ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਢਾਡੀ-ਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਸਾਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਯਨਾਹਦ ਬਾਣੀ

ਤਾਨਪੁਰਾ

ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਾਨਪੁਰੇ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸਾਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਗਾਇਕ ਆਪਣੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਰ ਕੱਢਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖੁਦ ਤਾਨਪੁਰਾ ਵਜਾ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਤਾਨਪੁਰੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਸਰਬ-ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਯਨਾਹਦ ਬਾਣੀ

ਦਿਲਰੁਬਾ

ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਦਿਲਰੁਬਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਜ਼ ਦਾ ਉਲੇਖ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਿਲਰੁਬਾ ਵਜਾ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਗਜ਼ਦਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦਿਲਰੁਬਾ ਸਾਜ਼ ਗਾਇਨ ਸ਼ੈਲੀ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਜ਼ ਮੁੰਬਈ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਉੱਤਰਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਯਨਾਹਦ ਬਾਣੀ

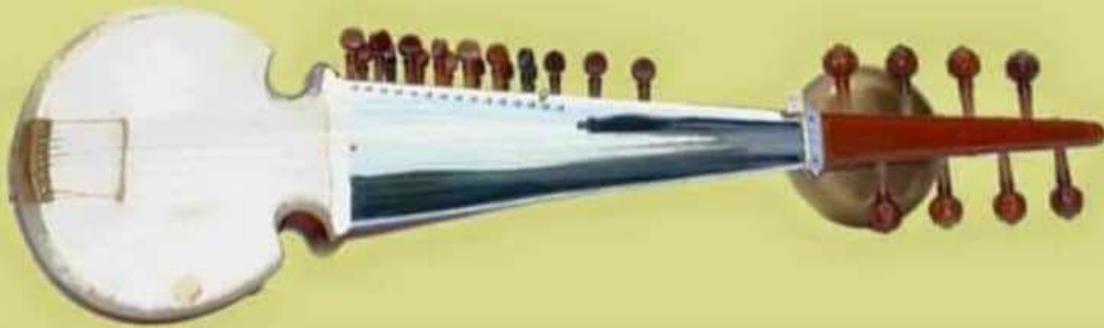
ਸਰੰਦਾ

ਇਸ ਸਾਜ਼ ਨੂੰ ਕਈ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ- ਸਾਰੰਦਾ, ਸਾਰਿੰਦਾ ਜਾਂ ਸੂਰੇਂਦਰਾ। ਸਰੰਦੇ ਦਾ ਅਵਿਸ਼ਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਬਣਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਹ ਖੁਦ ਇਸ ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਵੀ ਇਹ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰਾ ਸਾਜ਼ ਸੀ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ, ਉਸ ਸਰੰਦੇ ਤੋਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮੰਡੀ ਸ਼ਹਿਰ (ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਦੇ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪਿਆ ਹੈ।

ਯਨਾਹਦ ਬਾਣੀ

ਸਰੋਦ

ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਸਾਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਰੋਦ ਨੂੰ ਨਿਵੇਕਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਸਰੋਦ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੇਲ (ਮਿਸ਼ਰਣ) ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ- ਸ਼ਾਹ+ਰੋਦ। ਰੋਦ ਦਾ ਅਰਥ ਰੁਦਰ ਵੀਣਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰੋਦ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਸਰੀਰਕ ਢਾਂਚਾ ਤਿੰਨ ਸਾਜ਼ਾਂ- ਵੀਣਾ, ਰਬਾਬ ਤੇ ਸੁਰ-ਸੰਗਾਰ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਤੋਂ ਸਿਰਜਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਜ਼ ਨੂੰ ਜਵੇ ਨਾਲ ਵਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਯਨਾਹਦ ਬਾਣੀ

ਤਾਉਸ

ਤਾਉਸ ਫਾਰਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਮੋਰ। ਤਾਉਸ ਗਜ਼ ਨਾਲ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸਾਜ਼ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਆਪ ਤਾਉਸ ਵਜਾ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਾਜ਼ ਦੀ ਬਨਾਵਟ ਦਿਲਰੁਬਾ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੋਰ ਦੀ ਗਰਦਨ ਤੇ ਕਲਗੀ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਮੋਰ ਦੇ ਖੰਭ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਯਨਾਹਦ ਬਾਣੀ

ਰਬਾਬ

ਰਬਾਬ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਫਰਾਂਸ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ। ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਅੱਜ ਵੀ ਮਨ-ਭਾਉਂਦਾ ਸਾਜ਼ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਰਬਾਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਤਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਬੇ ਤੇ ਬਿਖਮ ਸਫ਼ਰਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਰਬਾਬ ਵਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਦੀ ਰਬਾਬ ਸਬੰਧੀ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ:

'ਫਿਰਿ ਬਾਬਾ ਗਇਆ ਬਗਦਾਦ ਨੇ, ਬਾਹਰ ਜਾਇ ਕੀਆ ਅਸਥਾਨਾ'
ਇਕਿ ਬਾਬਾ ਅਕਾਲ ਰੂਪ ਦੂਜਾ ਰਬਾਬੀ ਮਰਦਾਨਾ'।

ਯਨਾਹਦ ਬਾਣੀ

੬. Telegram ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਤਿਬਾਂ - <https://t.me/pdfbooksagro>

੭. Iphone users can ask here for the App link

(Iphone ਤੇ ਐਪ ਇਨਸਟਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀਡੀਓ ਵੇਖੋ - <https://youtu.be/siHAu4Qxh9I>)

੮. ਹੋਰ Links

ਕਤਿਬਾਂ ਦੇ ਗਰੁਪਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਲਿੰਕ - <http://5aab.net/pa/>

9. Join Renatus Nova <https://t.me/renatusnovaa>

ਧੰਨਵਾਦ ਜੀਓ

Whatsapp

wa.me/+917009704980